

УДК 338.45

В.І. Григор'єв

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Аналізуються питання інформаційної безпеки в сфері державного управління з урахуванням створення умов для гармонійного розвитку інформаційної інфраструктури в державі, розкривається характер деяких можливих інформаційних загроз безпеки України.

Ключові слова: інформаційні технології, інформація в управлінні державою, інформаційні об'єкти, інформаційна безпека, інформаційні загрози.

V.I. Grigoriev

INFORMATION SECURITY IN PUBLIC ADMINISTRATION

The problems of information security in public administration based on the creation of conditions for the harmonious development of information infrastructure in the country, revealed the nature of some possible information security threats Ukraine.

Keywords: information technology, information in government, information objects, information security, information threats.

Сьогоднішні умови політичного та соціально-економічного розвитку країни викликають загошення протиріч між потребами суспільства в розширенні вільного обміну інформацією та необхідністю збереження окремих обмежень на її поширення. Відсутність дієвих механізмів регулювання інформаційних відносин у суспільстві та державі призводить до багатьох негативних наслідків.

Інформаційна безпека є складовою загальної безпеки та стрімко розвивається як у всьому світі, так і в Україні, глобальна інформатизація охоплює всі сфери держави – економічну, військову, політичну, промислову і т. ін. Інформаційна безпека, як і будь-який інший об'єкт, має загрози, які посягають як на цілісність фізичну, так і її похідних.

Інформаційна сфера є системоутворюючим чинником життя суспільства, активно впливає на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових безпеки України. Національна безпека України істотно залежить від забезпечення інформаційної безпеки, і в ході технічного прогресу ця залежність зростатиме [1].

Історично інформація завжди мала величезне значення в побуті людей і завжди їй відводилося особливе місце в ньому, багато уваги приділялося розвитку засобів і методів її захисту.

Серед основних геополітичних змін в інформаційній сфері, котрі відбулися на початку XXI ст., можна зафіксувати такі: інформаційний простір західних держав стрімко перетворюється в єдиний

глобальний інформаційний простір; формується глобальна інформаційна інфраструктура на основі мережі інтернет та посилюється просторова взаємозалежність країн; однією з основних сфер геополітичного протистояння стає інформаційний простір глобального, регіонального та національного рівнів.

В інформаційному просторі з позиції інформаційної безпеки найбільш типовими є дві небезпеки:

1) контроль інформаційних ресурсів держави; може бути реалізований двома шляхами: несанкціонованим проникненням в інформаційні та керуючі системи; легальним шляхом, за рахунок активної участі зарубіжних фірм у створенні інформаційної структури України; при цьому, крім негативних наслідків, пов'язаних із тим, що інформаційні ресурси країни опиняються під контролем відповідних іноземних структур, наноситься пряма шкода економіці – залишаються без власних замовлень вітчизняна наука і виробництво;

2) загроза руйнування або дезорганізація інформаційних ресурсів елементів державних структур. За сучасного рівня розвитку інформаційних технологій такі дії можуть здійснюватися навіть у мирний час. Вони загрожують руйнуванням цінною для держави інформації, її спотворенням або впровадженням негативної інформації з метою дезорганізації або прийняття неправильних рішень на відповідному рівні державного управління [3].

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів [2].

У системі соціально-політичних відносин сучасного суспільства процеси масової комунікації є найважливішим засобом впливу суб'єкта на об'єкт і елементом реалізації процесу державного управління. Роль масової комунікації в суспільстві полягає в наданні суб'єктам інформаційної діяльності можливості надавати керуючий впливу на масову свідомість.

Важливе місце в цьому реформуванні займає вирішення проблем, пов'язаних із розвитком інформаційної сфери суспільства, засобів масової інформації та комунікацій, використанням великих інформаційних систем для підтримки державного управління. Принциповість вирішення цих проблем пов'язана з тим, що інформаційна сфера, володіючи політичною, економічною та соціальною атрибутикою, є, передусім, середовищем і засобом, в яких реалізується державна політика, приймаються державні рішення, діє механізм управління суспільством, формуються методи регулювання подіями, проводяться управляючі дії, комплексно оцінюється їхня ефективність. Від того, наскільки розвинена інформаційна сфера, залежать відкритість суспільного устрою, дієвість феномена громадської думки, ступінь зрілості суспільства. Інформаційна сфера забезпечує умови співучасті громадян у прийнятті суспільно значущих рішень, визначає рівень доступності громадян до правової інформації.

На відміну від попередніх надбань суспільства, інформаційні технології розвиваються набагато швидше і мають вагомий вплив на функції державного управління.

Швидкий розвиток науки і техніки розширив сферу професійної діяльності представників держави. Особливо стрімкий розвиток спостерігається у сфері інформатизації. Можна констатувати, що інформація сприймається як найважливіший продукт, і для держави є життєво необхідним одержати його в належному вигляді та оперувати ним у потрібний момент.

Особливо слід підкреслити величезні можливості в цій сфері сучасних засобів масової інформації. По суті, сьогодні ЗМІ – практично єди-

на структура, через яку населення щодня, щогодини отримує інформацію про процеси в країні, регіоні, світі. Вони буквально нав'язують різні ідеологічні погляди.

У зв'язку з комерціалізацією ЗМІ, що характерно і природно для ринкової економіки, з телеекранів на особистість і суспільство обрушився потік реклами, фільми і передачі, що пропагують насильство, садизм, секс. Усе це можна класифікувати як несанкціонований доступ до свідомості. Наслідком панування принципу «рекламної паузи» на телебаченні є вплив на психіку мільйонів людей.

Тому, в сучасний період, інформаційні ресурси та інформаційні системи відносяться до числа основних елементів об'єктів безпеки в усіх сферах життєдіяльності держави [4].

Як відомо, інформаційна безпека, захист якої, згідно зі ст. 117 Конституції України, поряд із суверенітетом, територіальною цілісністю та економічною безпекою, є найважливішою функцією держави, досягається шляхом розробки та впровадження сучасних безпечних інформаційних технологій, побудовою функціонально повної національної інфраструктури, формуванням і розвитком інформаційних відносин тощо.

Із метою запобігання, парирування та нейтралізації загроз інформаційної безпеки застосовуються базові методи. До них відносяться правові, програмно-технічні та організаційно-економічні методи.

Правові методи передбачають розробку комплексу нормативно-правових актів та положень, що регламентують інформаційні відносини в суспільстві, керівних і нормативно-методичних документів щодо забезпечення інформаційної безпеки.

Пріоритетним завданням є створення законодавчої та нормативно-правової бази забезпечення інформаційної безпеки, а саме – нормативно-правової бази щодо розподілу та використання персональної інформації з метою створення умов для інформаційних взаємин між органами державної влади та суспільства, формування передумов досягнення соціального компромісу, створення умов становлення соціального партнерства як основи демократичного розвитку суспільства, розробки регламенту інформаційного обміну для органів державної влади й управління, реєстру інформаційних ресурсів, закріплення відповідальності посадових осіб, громадян за додержання вимог інформаційної безпеки.

Історичний досвід свідчить, що країни, які не спромоглися своєчасно поповнити національний інформаційний простір більш ефективними тех-

нологіями, сповільнювали свій економічний розвиток. І навпаки, країни з потужним інформаційним потенціалом швидко відновлювали свою роль у світовому розподілі сфер впливу навіть після воєнних поразок. Тому наповнення національного інформаційного простору новітніми технологіями, що здатні істотно підвищити як адекватність відображення реальності, так і продуктивність інформаційної діяльності в суспільстві, є нагальною потребою, що у свою чергу визначає можливості захисту національних інтересів.

Важливим напрямком у сфері інформаційної безпеки є пошук балансу між правами людини та потребою суспільства і держави в інформаційній безпеці, а також посилення юридичної відповідальності за використання в інформаційній сфері сил і засобів, які створюють загрози життю і здоров'ю людини. Водночас актуальним залишається розробка сучасних моделей інформаційної безпеки.

Інформаційні технології зараз привносять революційну і, на думку деяких дослідників, не завжди безпечно хвилю в соціально-економічні процеси – безпека інформаційної революції для суспільства може бути гарантована за рахунок коректного управління інформаційними процесами.

На думку автора, також до основних загроз в інформаційній сфері можна віднести загрози духовному життю суспільства з використанням інформаційних технологій. У цілому інформаційні

технології – величезне благо для людства, вони визначають майбутнє суспільства. Але водночас в руках, вони також використовуються в інформаційному впливі на особистість.

До основних загроз духовного життя суспільства й особистості можна віднести: застосування засобів впливу на масову свідомість громадян; маніпулювання інформацією; дезорганізацію і руйнування системи накопичення та збереження культурних цінностей; зниження духовного, морального і творчого потенціалу громадян.

Поняття *інформаційна безпека* сьогодні трактується як у широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому сенсі – це інформаційна безпека людини, суспільства і держави. У вузькому сенсі – це безпека самої інформації і каналів її прийому (передачі), а також організація захисту від застосування противником інформаційної зброї в ході бойових дій.

Розуміння безпеки у контексті співвідношення інтересів особистості, суспільства і держави передбачає розгляд інформаційно-психологічної безпеки як аспекту загальної проблеми.

Інформаційно-психологічну безпеку в загальному вигляді можна визначити як стан захищеності індивідуальної, групової та суспільної психології соціальних суб'єктів різних рівнів спільності від руйнівного впливу на свідомість негативних інформаційних чинників.

Використані джерела

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року з питання «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки»: Указ Президента України від 06.12.2001 р. № 1193/2001.
2. Гурковський В.Д. Взаємовідносини органів державної влади у сфері забезпечення інформаційної безпеки України: організаційно-правові питання / В.Д. Гурковський // Вісн. УАДУ. – 2002. – № 3. – С. 27-32.
3. Доктрина информационной безопасности Российской Федерации / В.И. Ярочкин // Информационная безопасность : учебник для студентов вузов. – М. : Академический Проект; Фонд «Мир», 2003. – С. 344.
4. Логінов О.М. Сучасні проблеми забезпечення інформаційної безпеки в контексті формування системи державного управління / О.М. Логінов // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ : збірник наукових праць. – 2003. – № 3. – С. 199-204.